

مراقبت از کاتتر دابل لومن و فیستول

واحد آموزش سلامت

تدوین: حبیبه

علیپور (کارشناس پرستاری)

بهار 1402

شماره سند: PAM-F1

یکی از درمان های جایگزین نارسایی کلیه، دیالیز خونی است. در هر نوبت از دیالیز، خون فرد تصفیه می شود و مواد زاید و آب و نمک اضافی برداشته شده و به این ترتیب تعادل آب و نمک بدن حفظ می شود. برای انجام دیالیز خونی مناسب در هر دقیقه حدود 300-250 سی سی خون فرد وارد دستگاه دیالیز می شود.

از آن جایی که عروق معمولی در اندامها توانایی خون دهی به این میزان را ندارد لازم است از روش هایی برای سرعت بخشیدن به خروج از بدن استفاده گردد. این روش ها شامل ایجاد فیستول، گذاشتن کاتتر موقت یا دائم یا رگ مصنوعی می باشد.

فیستول شریانی وریدی بهترین راه دستیابی به عروق در بیماران مبتلا به نارسایی مزمن کلیه تحت درمان دیالیز است.

با ایجاد اتصال بین سرخرگ و سیاهرگ در ناحیه مچ دست یا آرنج، فیستول ایجاد می شود. با انجام این عمل سیاهرگ های دست برجسته و پر خون می شوند و با سوزن زدن به خوبی می توان به جریان خون مورد نظر در حین دیالیز دست یافت.

زمان استفاده از فیستول معمولاً 14-12 هفته پس از ایجاد آن است.

در افراد مسن، دیابتی و بیماری های عروقی گاهی برای آن که فیستول قابل استفاده گردد، به 6 ماه زمان نیاز داریم.

استفاده پس از موعد فیستول ممکن است طول عمر آن را کاهش دهد.

مراقبت های بعد از عمل شانت گذاری:

- 1- کار سنگین با عضوی که شانت گذاری شده است تا 2 هفته انجام نشود.
- 2- عضو بالاتر از سطح بدن قرار گیرد تا ادم از بین برود.
- 3- جهت جلوگیری از خون ریزی از عضوی که عمل شده، فشار خون گرفته نشود.
- 4- ورزش دست با حلقه پلاستیکی، یا تکه خمیری را مرتب فشار دهد (به صورت باز و بسته کردن مکرر مشت) با این کار ورید های اطراف فیستول هر چه زودتر متسع و گشاد می شود و برای دیالیز قابل استفاده خواهند شد. نکته: با لمس یک فیستول فعال، لرزش در زیر دست خود احساس می کنید. در صورت قطع این لرزش ابتدا با دست دیگر ضربات مکرری بر روی محل فیستول و بالاتر از آن بزنید تا باعث تحریک گردش خون شود و حداکثر ظرف 48 ساعت به جراح مراجعه کنید بخیه ها معمولاً 15-10 روز بعد کشیده می شوند.
- 5- پس از فیستول گذاری تا حد امکان از بلند کردن بار سنگین با دست فیستول دار و گذاشتن دست زیر سر خودداری کنید. مراقب باشید ضربه یا فشار محکمی به محل عمل وارد نشود.
- 6- در صورت بروز درد، تورم، خونریزی، گرمی یا ترشح چرکی در فیستول یا تورم ساعد و بازوی دست فیستول دار به سرعت به جراح خود مراجعه کنید.

7- پس از مدتی سیاهرگ دچار بیرون زدگی و برآمدگی می شود یعنی در یک ناحیه به شدت پر خون و برجسته می شود

خود را با ماسک بپوشانید، پرسنل نیز موقع تعویض پانسما شما باید ماسک بزنند و دستکش بپوشید.

8- درپوش و کلمپ های کاتتر شما وقتی برای دیالیز استفاده نمی شوند باید کاملا بسته نگه داشته شوند. فقط اعضای تیم مراقبتی باید از کاتتر دیالیز شما برای بیرون کشیدن خون یا دادن دارو یا مایعات استفاده کنند.

9- اگر احساس کنید که محل اطراف کاتتر زخمی شده یا قرمز به نظر می رسد فوراً به پرستار دیالیز اطلاع دهید.

منابع: برونر و سوارث

- زمانی که راه دیگری برای دسترسی دائمی عروقی وجود ندارد برای مثال: وقتی عروق خونی بیمار به اندازه کافی برای ایجاد فیستول قوی و مناسب نیستند، کاتترها دو راه دارند یکی قرمز (شریانی) که خون را از ورید شما بیرون می آورند و وارد دستگاه دیالیز می کند و راه دیگر آبی رنگ (وریدی) است که اجازه می دهد خون تصفیه شده به بدن شما بازگردد.

چگونه از کاتتر دابل لومن مراقبت کنیم؟

با مراقبت خوب، کاتتر بیشتر عمر می کند و شما از مشکلاتی مثل عفونت و تشکیل لخته در امان خواهید بود.

1- پانسما کاتتر را تمیز و خشک نگه دارید.

2- اطمینان حاصل کنید که محل ورود کاتتر تمیز است و تیم مراقبت شما پانسما آن را در هر جلسه تعویض می کند.

3- یک ست پانسما در منزل داشته باشید تا در صورت نیاز به تعویض پانسما از آن استفاده کنید.

4- از پرسنل بخواهید تا چگونگی تعویض پانسما را در شرایط اورژانس به شما یاد بدهند.

5- در پوش کاتتر را هرگز برندارید. هوا نباید وارد کاتتر شود.

6- از شنا کردن یا قرار گرفتن در وان حمام بپرهیزید نباید اجازه دهید که محل کاتتر یا پانسما کاتتر خیس شود. رطوبت باعث عفونت می شود. می توانید دوش بگیرید و روی پانسما را طوری بپوشانید که خیس نشود.

7- هر بار که درپوش کاتتر باز می شود برای جلوگیری از ورود باکتری به کاتتر و جریان خونتان، روی بینی و دهان

که دقت کنید رگ بیرون زده چون جدار نازکی دارد، در معرض پارگی و خونریزی شدید است پس حتماً آن را به جراح نشان دهید.

8- ممکن است به دنبال عمل، دست دچار تورم شود که معمولاً با انجام حرکات ورزشی و قرار دادن دست در سطحی بالاتر از سطح بدن تورم کاهش می یابد.

9- در صورت بروز سردی و بی حسی، کرحتی (گزگز شدن و مور مور شدن) و رنگ پریدگی در دستی که فیستول گذاشته شده است سریعاً به پزشک مراجعه کنید.

نکات مهم در مراقبت از شانت در روزهای

ابتدایی:

1- در صورت داشتن درد از استامینوفن طبق دستور پزشک استفاده کنید.

2- با تعیین وقت قبلی طی یک هفته تا 10 روز و سپس یکماه بعد به جراح مراجعه کنید.

3- سه یا چهار روز بعد از عمل، تعویض پانسما انجام شود و حمام کنید.

کاتتر همودیالیز چیست؟

کاتتر مورد استفاده برای همودیالیز معمولاً یک کاتتر تونلی است زیرا زیر پوست قرار داده می شود. کاتترها عموماً برای شرایط اورژانس و دوره های کوتاه مدت یک تا سه هفته استفاده می شوند اما در شرایط زیر می توان بیشتر از سه هفته از کاتترها برای دیالیز استفاده کرد.

- زمانی که فیستول هنوز برای استفاده آماده نیست